

**ΟΜΑΔΑ
ΑΥΤΟΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Η μπροσούρα αυτή είναι το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας καταγραφής των θέσεών μας γύρω από το ζήτημα της αυτομόρφωσης, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μέσα στα 3 χρόνια ζωής του αυτομορφωτικού εγχειρήματος στην κατάληψη Σινιάλο. Η μπροσούρα τυπώθηκε σε 300 αντίτυπα τον Απρίλιο του 2013 και διανέμεται χωρίς κανένα αντίτιμο.

**Ομάδα Αυτομόρφωσης
και Ενάντια στην Εκπαίδευση**

Κατάληψη Σινιάλο

ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΑ

Η φύση της γνώσης είναι πολύ πιο σύνθετη από απλά δεδομένα και πληροφορίες. Δεν αποτελεί μια αντικειμενική αλήθεια, καθώς είναι βαθιά ριζωμένη στην ανθρώπινη νόηση, συμπεριφορά και τις κοινωνικές σχέσεις. Όλες οι μέθοδοι, οι δεξιότητες, οι σκέψεις, η συσσωρευμένη εμπειρία, όλο το ανθρώπινο γνωστικό πεδίο βρίσκονται συνεχώς σε μια διαλεκτική σχέση με τα υποκείμενα και το περιβάλλον τους. Η ανάγκη μας να μάθουμε είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής. Η γνώση δηλαδή, συντελεί καίρια στην προέκταση της ίδιας της ζωής και των επιθυμιών μας.

Η ανάγκη μας για γνώση δε θα μπορούσε να υπάρχει παρά μόνο πέρα από κάθε είδους διαμεσολάβηση και προκαθορισμένη πορεία του γνωστικού πεδίου, όπως διαμορφώνεται από τις κυρίαρχες δομές μετάδοσής της. Τα θεσμικά και θεσμισμένα μέσα μετάδοσης της γνώσης, όπως είναι το σχολείο και το πανεπιστήμιο, είναι οι γνωστές σε μας εκπαιδευτικές δομές που αναπαράγουν τις κοινωνικές σχέσεις που ορίζει η κυριαρχία με γνώμονα ιεραρχικά μοντέλα που χαρακτηρίζονται από ποινολογία, καθορισμένη ύλη, διαλείμματα, το κουδούνι και το απουσιολόγιο. Ανεξάρτητα από τις μεταλλάξεις ή τις εκάστοτε προοδευτικές μεταμφιέσεις αυτών των δομών ο στόχος της επιβολής των περιεχομένων και της χειραγώγησης δεν απουσιάζει ποτέ.

Η επιθυμία για αντίληψη και κατανόηση των πραγμάτων γύρω μας μάς ωθεί να ανιχνεύουμε και να κατανοούμε το αίτιο κάθε πράγματος, καθώς και να αξιολογούμε και να ενσωματώνουμε νέες εμπειρίες και πληροφορίες. Μια τέτοια διαδικασία απαιτεί σφαιρική και ελικρινή προσέγγιση όλων των προς επεξεργασία δεδομένων και ανεμπόδιστη παραγωγή συμπερασμάτων. Μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα όμως, οι γνώσεις μεταδίδονται απαλλαγμένες και απονευρωμένες από οποιοδήποτε απειλητικό προς αυτές περιεχόμενο, κατακερματισμένες και προσαρμοσμένες στην αλλοτριωτική καπιταλιστική αγορά εργασίας. Το περιεχόμενο των γνώσεων που μεταβιβάζεται είναι χειραγωγημένο αναπαράγοντας πολλά στοιχεία της κυρίαρχης ιδεολογίας, ενώ ταυτόχρονα αποκλείεται κάθε πεδίο συμμετοχής και επίδρασης του μαθητή στη διαμόρφωση τόσο του ίδιου του περιεχομένου όσο και του τρόπου μετάδοσής του.

Η αποδυναμωμένη γνώση είναι ένα βολικό και εύπεπτο εμπόρευμα για την καθεστηκυία κοινωνική συνθήκη με προορισμό είτε την ανταλλαγή στην αγορά εργασίας είτε την ατομική αυτοπραγμάτωση. Η γνώση λοιπόν αυτή που παρήχθη από τις μεθόδους του υπάρχοντος, διδάσκεται στη συνέχεια αναπαράγοντας τον εαυτό της και το ίδιο το σύστημα.

Εμφορούμενοι από την επιθυμία και την ανάγκη για γνώση, καθώς και τον απεγκλωβισμό της από τις κυρίαρχες δομές που τη νοηματοδοτούν και διαμεσολαβούν σύμφωνα με τους τρόπους και στο βαθμό που αυτές θέλουν να επιβληθούν, επιχειρούμε την επανανοηματοδότηση και την ελεύθερη ανάπτυξή της.

Επιδιώκουμε έτσι, την ελεύθερη πρόσβαση όλων σε αυτήν με τους τρόπους, στο βαθμό και προς την κατεύθυνση που ο καθένας επιθυμεί. Ως κάτοχοι κάποιου μέρους αυτής της γνώσης, αλλά και ως δέκτες της πρεσβεύουμε τη ζωντανή, αμφίδρομη σχέση «δασκάλου-μαθητή» έξω από ιεραρχίες, επιθυμώντας τη διάχυση της γνώσης προς όλους και με όλους τους δυνατούς τρόπους, χωρίς περιορισμούς.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ: ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οι «κοινωνικές» υπηρεσίες που ξεφυτρώνουν συνεχώς, συμπληρώνουν τις κρατικές λειτουργίες -ή μάλλον τα κενά που επιτηδευμένα αυτές αφήνουν- και εμφανίζονται σαν από μηχανής θεοί για να πραγματοποιούν, οτιδήποτε δεν πραγματοποιείται από το ίδιο το κράτος. Για όσους δε χωράνε στις ενέργειες της άρχουσας πολιτικής δύναμης, υπάρχει χώρος σε εναλλακτικά εγχειρήματα κάποιας αντίστοιχης δύναμης, της αντιπολίτευσης ή και της ίδιας της άρχουσας τάξης. Έχουμε ένα κράτος λοιπόν, «ανήμπορο» να διαχειριστεί την κρίση στους ίδιους του τους θεσμούς, και διαφόρων ειδών πρωτοβουλίες που παρ' όλα αυτά καίρεται ενίοτε να χρηματοδοτεί.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και τα κοινωνικά φροντιστήρια με ξεκάθαρα χαρακτηριστικά εθελοντικής δράσης και αναπαραγωγή των καθεστωτικών δομών και διαδικασιών εκπαίδευσης. Το γεγονός, επί παραδείγματι, ότι τα εκάστοτε μαθήματα διεξάγονται σε χώρους όπως τα δημαρχεία ή το γεγονός ότι στηρίζονται από θεσμούς όπως οι δήμοι, τα περιορίζει στην ελεύθερη επιλογή της ύλης και του τρόπου με τον οποίο διεξάγονται. Όσα από αυτά δεν έχουν κάποια σχέση με το δήμο ή άλλους κρατικούς θεσμούς, δεν καταφέρνουν να ξεφύγουν από τα υπόλοιπα δομικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν και τα παραπάνω. Ο δωρεάν χαρακτήρας που διαρκώς επαναλαμβάνεται στα ιδρυτικά τους κείμενα, υποδηλώνει πως η γνώση ενυπάρχει ως εμπόρευμα με μόνη διαφορά το ότι αυτή

την φορά χαρίζεται» λόγω κρίσης. Οι προϋποθέσεις για συμμετοχή όπως κάρτες ανεργίας, πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης, φορολογικές δηλώσεις -των γονιών- κτλ αποδεικνύουν με σαφήνεια το βοηθητικό ρόλο που επιτελούν τα κοινωνικά φροντιστήρια για χάρη του κράτους, μη ενδιαφερόμενα για τις ουσιαστικές ανάγκες και επιθυμίες των μαθητών, αναπαράγοντας τους οικονομικούς αποκλεισμούς που τα ίδια τα εγχειρήματα θεωρητικά μάχονται. Ταυτόχρονα, ενώ η ανάγκη για γνώση προέρχεται από το μαθητή και η προσφορά της οφείλει να απευθύνεται στον ίδιο, παρατηρείται, διόλου παραδόξως και ως είθισται στις εμπορευματικές σχέσεις, πως η προσφορά απευθύνεται στους γονείς, διαχειριστές των αναγκών και των επιθυμιών του, με αποτέλεσμα ο μαθητής και οι επιλογές του να παρακάμπτονται. Μπορεί στα κοινωνικά φροντιστήρια-ωδεία να μην υπάρχουν απουσίες και αποβολές, αλλά οι ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ δασκάλου-μαθητή παραμένουν, διατηρούνται και αναπαράγονται, μέσω του τρόπου που η γνώση μεταδίδεται από τον ένα στον άλλον. Το γεγονός ότι η ύλη δε συνδιαμορφώνεται από το δάσκαλο και τους μαθητές, αλλά ορίζεται από το ίδιο το σύστημα εκ των προτέρων, αναδεικνύει το βαθμό παρεμβατικότητας των συμμετεχόντων στα περιεχόμενα. Ακόμη και στις περιπτώσεις που η ύλη δεν είναι προκαθορισμένη ή δεν ακολουθείται κατά γράμμα, η διάτρηση των στερεότυπων σχέσεων δασκάλου-μαθητή δεν αποτελεί διακύβευμα. Αυτό που σε κάθε πτυχή της λειτουργίας τους επιβεβαιώνεται, είναι πως καμία τέτοια εναλλακτική δομή δεν υφίσταται χωρίς ένα κράτος σε κρίση και αντίστοιχα, ένα κράτος σε κρίση δεν υφίσταται χωρίς τις συμπληρωματικές εναλλακτικές δομές.

Η διαδικασία διεξαγωγής των μαθημάτων που προτάσσουμε ως κατάληψη, βασίζεται στην αμφισβήτηση όλων αυτών των “δεδομένων” πραγμάτων που “υπάρχουν έτσι κι αλλιώς”, της νοοτροπίας δηλαδή εκείνης κατά την οποία ο μαθητής λόγω της “άγνοιάς του” πρέπει να έχει απέναντι του ένα πρόσωπο που με την πρόφαση της κατοχής της γνώσης γίνεται φορέας μιας ακατάλυτης εξουσίας. Θα επιμείνουμε λοιπόν στις δικές μας μεθόδους εκμάθησης και θα τις πλουτίζουμε συνεχώς με τα δημιουργικά μας εργαλεία και με την εμπιστοσύνη μας στα προϊόντα συλλογικής δουλειάς, στις μεθόδους αυτές που οι συμμετέχοντες στο μάθημα αποφασίζουν από κοινού τον τρόπο της διεξαγωγής του και το περιεχόμενό του. Ενώ δημιουργούνται νέα εγχειρήματα εν μέσω κρίσης για να καλύψουν την αδυναμία του κράτους και να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά του, τα μαθήματα στο Σινιάλο αποτελούν πρόταση για πριν, κατά την διάρκεια και μετά την κρίση.

ΡΟΛΟΙ

Κάθε μηχανιστικό μοντέλο χρειάζεται όχι μόνο μια πολύ σαφή δομή λειτουργίας, αλλά και πολύ συγκεκριμένους ρόλους που δίνουν σάρκα σε αυτή τη δομή. Περισυλλέγοντας τις επιθυμίες μας που ανεξέλεγκτα οικοδομούνται έξω από το πλαίσιο της, η κυριαρχία στοχεύει και καταφέρνει να τις ενσωματώνει και υπό τη μορφή επιθυμητού κατασκευάσματος να τις προωθήει εξασφαλίζοντας έτσι το ειρηνικό πεδίο ταύτισης της προσωπικής πραγματικής επιθυμίας και της κυριαρχούμενης σκιάς της. Αντίστοιχα, πολλές πτυχές της ύπαρξής μας ταυτίζονται με τις συμπεριφορικές απεικονίσεις που εγκαθιδρύονται και προωθούνται στο πλαίσιο των αναγκαίων για την κυριαρχία και τη βιωσιμότητά της λειτουργιών. Στήνοντας ένα δια βίου παιχνίδι ρόλων, όπου ρόλος σημαίνει υπόδειγμα συμπεριφοράς, η κυριαρχία επιτυγχάνει την υποδούλωση του εαυτού και των επιθυμιών του για την επίτευξη των σκοπών της.

Καθώς η κατάκτηση της γνώσης αποτελεί βασική επιθυμία του ανθρώπου, δεν είναι τυχαίο το πώς αιώνες τώρα βρίσκεται υπό τη διαχείριση της εξουσίας. Βασικοί πυλώνες στη διαχείριση αυτή είναι τόσο ο ρόλος του δασκάλου όσο και ο ρόλος του μαθητή. Σε κάθε συστημικό εκπαιδευτικό μοντέλο συναντάμε αυτούς τους δύο ρόλους με πολύ σαφή χαρακτηριστικά και οριοθετημένες λειτουργίες και καθώς πρόκειται για περισσότερους εκπαιδευτικούς φορείς από αυτόν του σχολείου, διακρίνουμε μια καθιερωμένη άποψη για τον τρόπο μετάδοσης της γνώσης και των χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων σε κάθε τέτοια διαδικασία, παρά τη μέθοδο εκμάθησης που επιλέγει ένα εκπαιδευτικό σύστημα. Ο ρόλος του δασκάλου είναι να εκπέμπει γνώση, και του μαθητή να δέχεται. Αυτός ο τρόπος μετάδοσης της γνώσης που ανάγεται στη μονόδρομη σχέση πομπού-δέκτη υποδηλώνει τη μη αμφίδρομη μεταφορά δεδομένων, η οποία με όρους ανθρώπινης επικοινωνίας ορίζεται ως μη-συνδιαλλαγή. Η γνώση περιφράσσεται από την «ανεξέλεγκτη» εξέλιξή της καθώς προϋποθέτει, έχει οργανωθεί και συγκροτηθεί πάνω στην απουσία της κριτικής ικανότητας του μαθητή-δέκτη. Κι εδώ δεν αναφερόμαστε απλώς στην απουσία ικανότητας των διδασκόμενων να αμφισβητήσουν την κατεστημένη γνώση αλλά στην απουσία ικανότητας να την εξελίσσουν σε οποιαδήποτε κατεύθυνση επιβεβαιώνοντας έτσι τον περίφρακτο χαρακτήρα του υπάρχοντος.

Ο λόγος για τον οποίο εχθρευόμαστε τους ρόλους τόσο του δασκάλου όσο και του μαθητή, δεν είναι μία ευθεία αναγωγή στην αντίθεσή μας στα εκάστοτε εκπαιδευτικά μοντέλα, παρά η ίδια η αντίθεση στην καθιερωμένη και στερεότυπη ποιότητα σχέσης των δύο αυτών ρόλων, η οποία αναπτύσσεται στη βάση της ανισοτιμίας μέσω του διαχωρισμού μεταξύ του έχοντος και του μη έχοντος γνώση και άρα δυνατότητα να ασκήσει εξουσία, καθώς και η έλλειψη του πεδίου συν-

διαλλαγής μεταξύ τους. Η στάση μας δεν είναι απλώς κριτική απέναντι σε τέτοιου τύπου σχέσεις, αλλά αφορά σε ένα συνολικότερο ζήτημα ειλικρινών σχέσεων και επιλογών που διαπερνά τόσο κάθε μας εγχείρημα όσο και την ίδια μας τη ζωή. Αφορά στη συνολική εναντίωση σε κάθε διαδικασία που στριμώχνει τον εαυτό μέσα σε κάποιο ρόλο, που του αποδίδει προκαθορισμένες ιδιότητες και ελευθερίες και που τον καθιστά δέσμιό της επιλογής.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Αιτία για την έναρξη των μαθημάτων ενίσχυσης αποτέλεσε η επιθυμία μας για τη δημιουργία κοινών τόπων συνάντησης τόσο των δικών μας όσο και των αναγκών των μαθητών. Έχοντας οι ίδιοι βιώσει τη σχολική συνθήκη δεν μπορούμε παρά να δυναμώσουμε την αλληλέγγυα στάση μας που αντιστοιχεί στους μαθητές.

Επίκεντρο στην απόφασή μας και την υλοποίησή της είναι η θέση του μαθητή, σε μια περίοδο που το εκπαιδευτικό σύστημα μειώνει τις δυνατότητες των μαθητών μέσα στο σχολείο, ενώ ταυτόχρονα περιορίζει τις προοπτικές μετά από αυτό. Έχοντας υπόψη μας την απόσυρση των βοηθητικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος (π.χ. ενισχυτική διδασκαλία μετά το καθιερωμένο επτάωρο στο χώρο του σχολείου) στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής αναδιάρθρωσης του κράτους, αντιλαμβανόμαστε ότι η ανάγκη των μαθητών για ενίσχυση στα σχολικά μαθήματα αυξάνεται συνεχώς και οι επιλογές τους συρρικνώνονται βάσει οικονομικών πλαφόν, ενώ ταυτόχρονα η επιθυμία τους για αποδέσμευση από τις καταπιεστικές πτυχές του σχολείου παραμένει ίδια.

Εμείς μέσα από την επιλογή μας να στηρίξουμε τους μαθητές στα μαθήματα αυτού του σχολείου, δεν προσπαθούμε να αντικαταστήσουμε κανένα κομμάτι της δομής του. Ενώ αναγνωρίζουμε το δύσπεπτο κομμάτι του περιεχομένου της σχολικής ύλης - γιατί δεν ξεχνάμε πως αυτός που αναλαμβάνει να βοηθήσει ένα μαθητή, αναπαράγει αναγκαστικά τις κουτσουρεμένες και στρεβλές συχνά πληροφορίες της με στενά περιθώρια κριτικής ή μεταβολής των περιεχομένων της- δεν παύουμε ωστόσο, να στηρίζουμε τους μαθητές στο να υπερβούν τους εγκλωβισμούς του και να ξεπεράσουν συντροφικά το στείρο εκπαιδευτικό του χαρακτήρα.

Και επιπλέον, έτσι, η προσέγγιση της «διδασκείας» ύλης αφενός μεν εξυπηρετεί μια υπαρκτή ανάγκη, από την άλλη όμως δεν μας αφαιρεί τη δυνατότητα μιας ταυτόχρονης κριτικής σε αυτήν. Κατακτάται με αυτόν τον τρόπο η σφαιρική επίγνωση της γνώσης ανεξάρτητα με την πρακτική της χρήση στο απαράδεκτο ούτως ή άλλως εξεταστικό πλαίσιο. Κι αυτό που διακριτά τοποθετεί την επιλογή αυτή μακριά από τα δίκτυα της εκπαίδευσης, είναι η ίδια η διαδικασία της αυτομόρφωσης, οι δυναμικές των σχέσεων που αναπτύσσονται και η συνδιαλλαγή των ατόμων και των ιδεών, η καταστροφή εμπράκτως κάθε πλαστής ιεράρχησης μεταξύ των συμμετεχόντων και η αποδέσμευση από κάθε χρηματική διαμεσολάβηση σε όσα τελικά γίνονται βίωμα και δημιουργημά μας.

ΟΧΙ ΔΩΡΕΑΝ...ΑΛΛΑ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ

Τα ελεύθερα μαθήματα στο σινιάλο δεν αποτελούν προϊόντα ή υπηρεσίες που μπορούν να κοστολογηθούν και να αποκτήσουν την αντίστοιχη τιμή σε μορφή διδάκτρων ούτε διέπονται από φιλανθρωπικές διαθέσεις, έτσι ώστε στο όνομα της κρίσης να πραγματοποιούνται δωρεάν, ενισχύοντας το διάχυτο φιλανθρωπικό χαρακτήρα της εποχής.

Τα μαθήματα αυτά είναι απαλλαγμένα από το χρήμα, γιατί απλούστατα είναι για μας ανεκτίμητα και δεν είναι απότοκα της κρίσης, αλλά αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς από όλους τους εμπλεκόμενους με στόχο τη δημιουργία μιας αντιδομής για τον τρόπο που εμείς θέλουμε να μαθαίνουμε, για τον τρόπο που εμείς επιθυμούμε να διαχειριζόμαστε τη γνώση συνολικά.

Αυτό δε σημαίνει πως τα μαθήματα στερούνται υλικών αναγκών και απαιτήσεων που αφορούν στη διεξαγωγή τους. Τίποτα όμως από όλα αυτά δε θα μπορούσε να οδηγήσει στην επιβολή χρηματικού αντιτίμου, έστω και συμβολικού ή του «απολύτως απαραίτητου», γιατί από τα ελεύθερα αυτά μαθήματα δε θελούμε να αποκλείεται και να λείπει κανείς.

Μετά από 3 χρόνια μαθημάτων αυτομόρφωσης έχει αποδειχθεί στην πράξη πως κάθε μάθημα, ως μια ιδιαίτερη και ξεχωριστή κοινωνική σχέση, χτίζει τη δική του συλλογική διαδικασία για να διεξαχθεί και καταφέρνει πραγματικά απευθυνόμενο, όποτε χρειάζεται, στις συλλογικές διαδικασίες της κατάληψης να ανταποκρίνεται στις υλικοτεχνικές απαιτήσεις που προκύπτουν. Έτσι, τα μαθήματα αυτά απαλλαγμένα από το χρήμα έρχονται πιο κοντά στην επιθυμία μας για απελευθέρωση της γνώσης από τα κυριαρχικά δεσμά.

“ΑΝΟΙΧΤΑ” ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Έχοντας αφουγκραστεί την ανάγκη για ελεύθερη πρόσβαση στη γνώση και πιστεύοντας ότι πρόκειται για μια επιθυμία, η οποία μπορεί να ικανοποιηθεί χωρίς καμία υλική παρέμβαση χρηματικής ή γραφειοκρατικής φύσεως, ξεκινήσαμε το πείραμα της αυτομόρφωσης σχεδόν ταυτόχρονα με αυτό της κατάληψης του χώρου, στον οποίο βρισκόμαστε έως σήμερα. Τα αντιθεσμικά, αντιεραρχικά και αντιεμπορευματικά χαρακτηριστικά του εγχειρήματος ήταν δεδομένα στον αρχικό σχεδιασμό αυτής της επιλογής και παραμένουν ενισχυμένα μέσω του βιώματος έως σήμερα. Αυτό που δεν υπήρξε ως δεδομένο και αποτελούσε σαφέστατα τη μεταβλητή που χαρακτηρίζει την επιλογή μας ως πείραμα, είναι το μέγεθος της αποδοχής και διάχυσης της πρακτικής. Η δοκιμή δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε πλαίσιο άλλο από αυτό του ανοιχτού κοινωνικού εγχειρήματος ικανού να χωρέσει κάθε επιθυμία, περιεχόμενο και τρόπο. Και έτσι, τα μαθήματα αυτομόρφωσης άνοιξαν προς κάθε κατεύθυνση και απευθύνθηκαν σε κάθε παραλήπτη διατεθειμένο να αντιληφθεί τη βαρύτητα μιας τέτοιας ανάγκης και τη σημασία πραγματοποίησής της. Ο αριθμός των μαθημάτων αυξήθηκε κατακόρυφα από χρόνο σε χρόνο και ο κόσμος που πλαisiώσε το εγχείρημα, δημιούργησε ένα συνεκτικό πυρήνα δράσης και δημιουργίας, χωρίς όμως να αναπαύεται στα κεκτημένα, αλλά διαρκώς αναζητώντας νέους ανθρώπους, ιδέες και ποιότητες να ανατροφοδοτήσουν την επιλογή και να ενισχύσουν την κοινωνική της διάχυση. Οι ποιότητες των σχέσεων εμπλουτίστηκαν και άλλαξαν και για πολλές περιπτώσεις ανθρώπων η συμμετοχή στα μαθήματα υπήρξε αφορμή συμμετοχής σε ολόκληρο το εγχείρημα της κατάληψης. Αγγίζοντας πλέον τα τρία χρόνια μαθημάτων αυτομόρφωσης και βιώνοντας τα ως ένα από τα πιο ζωτικά κύτταρα του εγχειρήματος μπορούμε να πούμε πως το πείραμα βαίνει καλώς, συμπέρασμα στο οποίο δύσκολα θα καταλήγαμε, εάν δε δοκιμαζόταν ο ανοιχτός και εξωστρεφής χαρακτήρας διεξαγωγής των μαθημάτων.

Ο χρόνος στον οποίο συντάσσεται αυτή η μπροσούρα συμπίπτει με το κυβερνητικό πογκρόμ ενάντια στις καταλήψεις. Στη διάρκεια όλης αυτής της περιόδου βιώνουμε εμπράκτως τη στήριξη και την αλληλεγγύη του κόσμου των μαθημάτων. Ενός κόσμου που σε πολλές περιπτώσεις γνώρισε και οικειοποιήθηκε τις αυτοοργανωμένες διαδικασίες μέσω των μαθημάτων και θεωρεί τον εαυτό του κομμάτι της κατάληψης και την κατάληψη κομμάτι του εαυτού του.

